

Циганов Олег Григорович,
доктор юридичних наук, доцент,
головний науковий співробітник
ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-8924-1139

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ДОНБАСУ⁶

У статті досліджено еволюцію політики України щодо відновлення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях Донбасу з початку ескалації збройного конфлікту на Сході України й дотепер, а також законодавче та нормативно-правове забезпечення цього стратегічного напрямку діяльності української держави. Установлено етапи розвитку зазначеної політики й змін підходів політичного керівництва держави, а саме визначеної ним системи цілей та засобів їх досягнення. Запропоновано заходи, спрямовані на повернення під контроль української держави тимчасово окупованих територій Донбасу та реінтеграцію їх в Україну.

Ключові слова: державна політика України, нормативно-правове забезпечення політики, російсько-український збройний конфлікт, військова агресія Росії, тимчасово окуповані території Донбасу, відновлення державного суверенітету.

Збройний конфлікт, який уже шостий рік поспіль триває на Донбасі, є одним з ключових викликів національній безпеці України. Цю війну не можна вважати локальним, периферійним конфліктом, “кризою в Україні” чи “громадянським протистоянням”. Анексія Російською Федерацією Криму та її інтервенція на Сході України є, з одного боку, складовою політики Кремля на пострадянському просторі, який Москва вважала і вважає зоною власних “привілейованих інтересів”, а, з іншого боку, окупацію Донбасу слід розглядати в більш ширшому контексті неоімперської “гібридної політики” Кремля, яка становить загрозу й виклик не лише державності України, її суверенітету, але й загалом сучасному світовому устрою.

Разом з тим, діям офіційного Києва бракує стратегічних підходів, комплексності, ефективності та послідовності, не напрацьовано чіткого системного розуміння здійснюваних заходів щодо мирного врегулювання конфлікту.

Метою статті є аналіз розвитку політики України щодо відновлення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях Донбасу, нормативно-правового забезпечення цього стратегічного напрямку діяльності української держави, а також визначення шляхів деокупації зазначених територій та реінтеграції їх в Україну.

⁶ Початок. Продовження в наступному номері.

Зауважимо, що різним проблемним питанням, пов'язаним із урегулюванням російсько-українського збройного конфлікту та особливостями політики України щодо відновлення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях Донбасу, присвячені наукові праці таких учених та експертів у галузях міжнародного, адміністративного права й політології, як Д.В. Андреев, С.А. Асланов, Б.І. Беззубко, Н.А. Берлач, Н.Ю. Брюховецька, І.П. Булеєв, О.С. Власюк, П.П. Гай-Нижник, В.П. Горбулін, Т. Грант, Р.О. Додонов, П.Г. Жовніренко, В.К. Конах, О.В. Кресін, О.А. Лазоренко, Е.М. Лібанова, Г.І. Луцишин, Р. Менон, Г.Ю. Попова, Е. Румер, О.В. Солдатенко, А. Умланд та деяких інших.

Варто вказати, що для реалізації інтересів суспільства в найбільш важливих галузях життєдіяльності держава розробляє й здійснює відповідну політику: соціальну, економічну, міжнародну, правоохоронну, правову тощо. Енциклопедичні джерела визначають політику (грец. *politika* – державні або суспільні справи, від *polis* – держава) як систему цілей та засобів їх досягнення тієї чи іншої держави у сфері внутрішнього і зовнішнього життя [1, с. 652]. Крім того, політику розуміють як сферу діяльності уряду, пов'язану з використанням державної влади [2, с. 207]. Також цей термін визначається як напрям дій, регуляторних заходів, законів, бюджетних пріоритетів стосовно певної теми, питання, що здійснюється державним органом чи його представниками [3].

Офіційне визначення терміна “державна політика” наводиться в рішенні Конституційного Суду України № 2-рп/99 від 2 березня 1999 року, Справа № 1-18/99 (справа про комунальні послуги), де в абз. 4 п. 2 мотивувальної частини зазначено: “Під *державною політикою* розуміються стратегічні напрями діяльності держави в економічній, соціальній, гуманітарній, екологічній, правовій та інших сферах її внутрішнього життя, а також у сфері відносин з іншими державами на певну історичну перспективу. Засади внутрішньої і зовнішньої політики – це відправні ідеї, основні принципи стратегічної лінії діяльності держави у названих сферах. Вони є базою для проведення політики органами виконавчої влади, зокрема Кабінетом Міністрів України” [4].

Державна політика формалізується в конкретних правових нормах і реалізується в процесі діяльності органів державної влади. Так, частина перша ст. 3 Закону України “Про національну безпеку України” від 21 червня 2018 року № 2469-VIII встановлює, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист: людини і громадянина – їхніх життя й гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій [5]. Зокрема, Закон України “Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях” від 18 січня 2018 року № 2268-VIII визначає, що цілями державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях є: 1) звільнення тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях та відновлення на цих територіях конституційного ладу; 2) захист прав, свобод і законних інтересів

© Tsyhanov Oleh, 2020

фізичних та юридичних осіб; 3) забезпечення незалежності, єдності та територіальної цілісності України [6, с. 4].

При цьому варто вказати, що дослідження особливостей державної політики України щодо врегулювання конфлікту на Донбасі є складним та багатоелементним процесом, оскільки вона формувалася у складних, кризових умовах, як і громадська думка щодо подій на Сході України не завжди була однозначною і пройшла у своїй еволюції декілька етапів.

На початковому етапі (весна–літо 2014 р.) події на Донбасі на офіційному рівні тлумачилися швидше як інклюзивний конфлікт, – відповідно, події “русской весны” визначалися переважно як локальний місцевий “сепаратизм”, хоча вказувалося на втручання зовнішніх сил. У цьому контексті слід згадати про перший “превентивний” документ Верховної Ради України – постанову “Про запобігання проявам сепаратизму та іншим посяганням на основі національної безпеки України”, де йшлося про загрозу “спроб окремих політиків, представників органів місцевого самоврядування, лідерів об’єднань громадян... створити ґрунт для ескалації громадянського конфлікту, поширення сепаратистських настроїв, що може призвести до виникнення загроз територіальній цілісності...” [7].

Загалом на цьому етапі до ситуації на Сході країни українське політичне керівництво ставилося як до переважно “сепаратистської”, “місцевої” загрози, водночас применшувався російський чинник. Так, 14 квітня 2014 року указом в.о. Президента України О. Турчинова було введено в дію рішення Ради національної безпеки та оборони України (далі – РНБО України) про проведення антитерористичної операції (АТО) [8]. Тобто правовою основою для врегулювання ситуації на Донбасі було обрано формат “антитерористичної операції” й розпочалося застосування силових структур, які значною мірою до цього не були готові. Крім того, 20 травня 2014 року Верховна Рада України ухвалила “Меморандум порозуміння і миру”, у якому містилися загальні заклики не допустити міжконфесійні та міжнаціональні конфлікти у країні, забезпечити загальнонаціональний діалог. Зокрема, гарантувався особливий статус російської мови, обіцялося вдосконалити розподіл бюджетних доходів між центром і регіонами, оголошувалося, що не буде кримінального переслідування громадян за участь у масових акціях, за винятком осіб, які вчинили тяжкі злочини, тощо [9].

Отже, на початковій стадії конфлікту державні рішення були реактивними, неадекватними ситуації, оскільки запроваджені заходи громадського діалогу були доцільними та ефективними швидше для локального внутрішнього конфлікту, яким конфлікт на Донбасі не був априорі; водночас місцеві проблеми використовувалися Російською Федерацією як інструмент і засіб для свого вторгнення. Нова воєнно-політична реальність була зафіксована Мінським протоколом від 5 вересня 2014 року та Мінським меморандумом від 19 вересня того ж року. Перший документ певним чином продовжував попередню “мирну” лінію української влади й у ньому йшлося про “загальнонаціональний інклюзивний діалог”, безумовну амністію, згадувався особливий статус місцевого самоврядування на Сході України [10]. Другий документ стосувався військових питань і фактично був угодою про тимчасове перемир’я між ворогуючими сторонами, коли до стабільного миру далеко [11].

Фактичну втрату української юрисдикції над окремими районами Донецької і Луганської областей фіксував Закон України “Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції” від 2 вересня 2014 року № 1669-VII, який регламентував обмеження в регіоні дії вітчизняного законодавства в соціально-економічній сфері [12].

Як крок до компромісного вирішення конфлікту мирним шляхом слід розглядати ухвалення 16 вересня 2014 року Закону України “Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей” [13]. Згодом неодноразово пролонгований цей Закон, як видно з його назви, надає особливий статус місцевим органам самоврядування на Донбасі, що суперечить Конституції України й на сьогодні викликає неоднозначне ставлення в українському політикумі та суспільстві.

Наприкінці 2014 р. – початку 2015 р. відбувалася ескалація бойових дій на лінії розмежування, водночас розвиток політичного діалогу було заблоковано незаконними виборами 2 листопада 2014 року в “ДНР” і “ЛНР”. При цьому, щоб сформулювати міжнародну політичну суб’єктність підконтрольних сепаратистських утворень, Росія намагалася нав’язати офіційному Києву прямі переговори з ватажками “республік”. З огляду на це, Верховна Рада України 27 січня 2015 року ухвалила Звернення до світової спільноти, у якому визначила Донбас окупованими територіями, а Російську Федерацію – державою-агресором [14]. Цей документ став першим кроком Києва щодо офіційного визнання російської агресії і окупації Донбасу, що сприяло громадській консолідації українського суспільства навколо питання протистояння збройній агресії сусідньої держави.

Отже, з початком 2015 року в українській офіційній політиці формується позиція, що конфлікт на Донбасі має винятково міждержавний характер. Опосередковано це було відображено у зверненні РНБО України до ООН та ЄС із проханням розгорнути на окупованих територіях міжнародну операцію з підтримки миру та безпеки, затвердженому Указом Президента України 3 березня 2015 року [15]. За місяць до того, 3 лютого 2015 року, був прийнятий Закон про утворення тимчасових органів державної влади на Донбасі – військово-цивільних адміністрацій, які мали діяти у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України [16]. 17 березня того ж року Верховна Рада України ухвалила Постанову, у якій непідконтрольні райони Донбасу визнаються окупованими територіями [17]. Крім того, у Заяві Верховної Ради від 21 квітня 2015 року чітко зазначалося про “воєнну окупацію значної частини державної території України у Донецькій та Луганській областях” [18].

Такий підхід був закріплений і в концептуальних базових документах, прийнятих РНБО України – Стратегії національної безпеки (травень 2015 року) та Воєнній доктрині (вересень 2015 року). Зокрема, у Стратегії вказується, що “російська загроза має довгостроковий характер”, а в переліку агресивних дій РФ згадується “створення і всебічна підтримка, зокрема військова, маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованій території частини Донецької та Луганської областей” [19]. У Воєнній доктрині йдеться про те, що “актуальними воєнними загрозами є... військова агресія РФ в окремих районах Донецької і Луганської областей”, “основними цілями у сфері воєнної політики є відбиття

збройної агресії РФ проти України”, “на сьогодні воєнним противником Україна вважає Російську Федерацію” [20].

Надалі концепція російської агресії й окупованого Донбасу закріплювалася в інших документах, у тому числі спрямованих “назовні”. Зокрема, відповідну офіційну державну позицію щодо окупації Донбасу на регулярній основі актуалізували звернення Верховної Ради до світової спільноти та ключових зовнішньополітичних партнерів (зокрема, у лютому та жовтні 2016 року) [21]. Метою цих документів було привернення уваги світової спільноти до анексії Криму та окупації Донбасу, утримання питання українсько-російського конфлікту в міжнародному порядку денному.

Таким чином, на початковому етапі (весна–літо 2014 року) загострення ситуації на Сході України трактувалося на офіційному рівні переважно як ескалація громадянського конфлікту, “сепаратистська”, “місцева” загроза, хоча вказувалося також і на втручання зовнішніх сил. Надалі, у першій половині 2015 року, фактично відбулася концептуалізація офіційного бачення українською владою конфлікту на Донбасі як збройної агресії з боку Росії.

Однак, як вірно наголошують експерти Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, критичними моментами є те, що, з одного боку, упродовж тривалого часу офіційна позиція Києва щодо російської інтервенції на Донбасі мала переважно декларативний, констатуючий характер, не відображалася у законодавчій площині, зокрема, у вигляді окремого профільного закону; з іншого боку, наявним був дефіцит комплексних, системних заходів, які (разом з переговорним процесом) передбачали б активне протистояння й опір російській агресії, у тому числі в рамках відповідних конституційних норм [22].

У другій частині статті буде висвітлено розвиток нормативно-правового забезпечення політики України щодо відновлення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях Донбасу упродовж 2016 року й дотепер, а також запропоновано заходи, спрямовані на деокупацію зазначених територій та реінтеграцію їх в українську державу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ “Видавництво “Юридична думка”, 2007. 992 с.
2. Оксфордская иллюстрированная энциклопедия: [в 9 т.]: Т. 7: Народы и культуры / пер. с англ. Москва: Инфра-М: Весь Мир, 2000. 435 с.
3. *Kilpatrick, Dean G.* with the National Violence Against Women Prevention Research Center (2000). Definitions of Public Policy and the Law. URL: <https://mainweb-v.musc.edu/vawprevention/policy/definition.shtml> (дата звернення: 08.02.2020).
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про тимчасову заборону підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги та послуги громадського транспорту, що надаються громадянам України” (справа про комунальні послуги) від 2 березня 1999 р. № 2-рп/99 (м. Київ, 2 березня 1999 року Справа № 1-18/99). Офіційний вісник України. 1999. № 10. Ст. 396.
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. Офіційний вісник України. 2018. № 55. Ст. 1903.

6. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18 січня 2018 р. № 2268-VIII. Офіційний вісник України. 2018. № 19. Ст. 630.

7. Про запобігання проявам сепаратизму та іншим посяганням на основі національної безпеки України: постанова Верховної Ради України від 22 лютого 2014 р. № 756-VII. Офіційний вісник України. 2014. № 16. Ст. 479.

8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року “Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України”: Указ Президента України від 14 квітня 2014 р. № 405/2014. Офіційний вісник Президента України. 2014. № 14. Ст. 745.

9. Про Меморандум порозуміння й миру: постанова Верховної Ради України від 20 травня 2014 р. № 1280-VII. Офіційний вісник України. 2014. № 43. Ст. 1120.

10. Протокол о результатах консультаций Трехсторонней контактной группы. ОБСЄ, 5 сентября 2014 г. URL: <https://www.osce.org/ru/home/123258?download=true> (дата звернення 21.05.2019).

11. Меморандум об исполнении положений Протокола по итогам консультаций Трехсторонней контактной группы относительно шагов, направленных на имплементацию Мирного плана Президента Украины П. Порошенко и инициатив Президента России В. Путина. ОБСЄ, 19 сентября 2014 г. URL: <https://www.osce.org/ru/home/123807?download=true> (дата звернення: 21.05.2019).

12. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 2 вересня 2014 року № 1669-VII. Офіційний вісник України. 2014. № 83. Ст. 2350.

13. Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей: Закон України від 14 вересня 2014 року № 1680-VII. Офіційний вісник України. 2014. № 85. Ст. 2386.

14. Звернення до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором. Верховна Рада України, 27 січня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19> (дата звернення: 21.05.2019).

15. Про звернення до Організації Об'єднаних Націй та Європейського Союзу стосовно розгортання на території України міжнародної операції з підтримання миру та безпеки: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 лютого 2015 року. Офіційний вісник України. 2015. № 18. Ст. 484.

16. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 3 лютого 2015 р. № 141-VIII. Офіційний вісник України. 2015. № 17. Ст. 444.

17. Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями: постанова Верховної Ради України від 17 березня 2015 р. № 254-VIII. Офіційний вісник України. 2015. № 24. Ст. 655.

18. Про Заяву Верховної Ради України “Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків”: постанова Верховної Ради України від 21 квітня 2015 р. № 337-VIII. Офіційний вісник України. 2015. № 34. Ст. 1003.

19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України”: Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 43. Ст. 1353.

20. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Воєнної доктрини України”: Указ Президента України від 24 вересня 2015 р. № 555/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 78. Ст. 2592.

21. Про Звернення Верховної Ради України до парламентів іноземних держав, парламентських асамблей міжнародних організацій щодо засудження триваючої агресії Російської Федерації проти України: постанова Верховної Ради України від 18 лютого 2016 р. № 1014-VIII. Офіційний вісник України. 2016. № 17. Ст. 681.

22. Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Donbas.pdf (дата звернення: 21.07.2019).

REFERENCES

1. Velykyi entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk “Big Encyclopedic Legal Dictionary” / ed. Yu.S. Shemshuchenko. Kyiv: Yurydychna Dumka Publishing House, 2007. 992 p. [in Ukrainian].

© Tsyhanov Oleh, 2020

2. Oksfordskaya illyustrirovannaya entsiklopediya: [v 9 t.]: T. 7: Narody i kultury. “Oxford Illustrated Encyclopedia”: [in 9 vols.]: Vol. 7: “Peoples and Cultures” / transl. from English. Moscow: Infra-M: The Whole World, 2000. 435 p.[in Russian].

3. *Kilpatrick, Dean G.* (2000). National Violence Against Women Prevention Research Center. Definitions of Public Policy and the Law. URL: <https://mainweb-v.musc.edu/vawprevention/policy/definition.shtml> (Date of Application: 08.02.2020) [in English].

4. Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the President of Ukraine on compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Law of Ukraine “On Temporary Prohibition of Increasing Prices and Tariffs for Housing and Communal Services and Public Transport Services Provided to Citizens of Ukraine” March 2, 1999 No 2-rp / 99 (Kyiv, March 2, 1999 Case № 1–18 / 99). Official Gazette of Ukraine. 1999. No 10. Art. 396 [in Ukrainian].

5. On National Security of Ukraine: Law of Ukraine of June 21, 2018 No 2469-VIII. Official Gazette of Ukraine. 2018. No 55. Art. 1903 [in Ukrainian].

6. On the Peculiarities of the State Policy to Ensure the State Sovereignty of Ukraine in the Temporarily Occupied Territories in Donetsk and Luhansk Regions: Law of Ukraine dated January 18, 2018 No 2268-VIII. Official Gazette of Ukraine. 2018. No 19. Art. 630 [in Ukrainian].

7. On Prevention of Separatism and Other Encroachments on the Basis of National Security of Ukraine: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of February 22, 2014 No 756-VII. Official Gazette of Ukraine. 2014. No 16. Art. 479 [in Ukrainian].

8. On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of April 13, 2014 “On Urgent Measures to Overcome the Terrorist Threat and Preserve the Territorial Integrity of Ukraine”: Decree of the President of Ukraine of April 14, 2014 No 405/2014. Official Gazette of the President of Ukraine. 2014. No 14. Art. 745. [in Ukrainian].

9. On the Memorandum of Understanding and Peace: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of May 20, 2014 No 1280-VII. Official Gazette of Ukraine. 2014. No 43. Art. 1120 [in Ukrainian].

10. Minutes of the results of the consultations of the Tripartite Contact Group. OSCE, September 5, 2014. URL: <https://www.osce.org/ru/home/123258?download=true> (Date of Application: 21.05.2019) [in Russian].

11. Memorandum ob ispolnenii polozheniy Protokola po itogam konsultatsiy Trehstoronney kontaktnoy gruppyi otnositelno shagov, napravlennyih na implementatsiyu Mirnogo plana Prezidenta Ukrainyi P. Poroshenko i initsiativ Prezidenta Rossii V. Putina. OBSE, 19 sentyabrya 2014 g. “Memorandum on the Implementation of the Provisions of the Protocol Following the Consultations of the Tripartite Contact Group Regarding Steps aimed at Implementation of Peace Plan of President of Ukraine P. Poroshenko and the Initiatives of President of Russia V. Putin”, September 19, 2014. URL: <https://www.osce.org/ru/home/123807?download=true> (Date of Application: 21.05.2019) [in Russian].

12. On Temporary Measures for the Period of the Anti-Terrorist Operation: Law of Ukraine dated September 2, 2014 No 1669-VII. Official Gazette of Ukraine. 2014. No 83. Art. 2350 [in Ukrainian].

13. On the Special Order of Local Self-Government in Certain Districts of Donetsk and Luhansk Regions: Law of Ukraine of September 14, 2014 No 1680-VII. Official Gazette of Ukraine. 2014. No 85. Art. 2386 [in Ukrainian].

14. Appeal to the United Nations, the European Parliament, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, the NATO Parliamentary Assembly, the OSCE Parliamentary Assembly, the GUAM Parliamentary Assembly, and the national parliaments of the world to recognize the Russian Federation as an aggressor state. The Verkhovna Rada of Ukraine, January 27, 2015 [in Ukrainian].

15. On the appeal to the United Nations and the European Union regarding the deployment of an international peacekeeping operation on the territory of Ukraine: Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of 18 February 2015. Official Gazette of Ukraine. 2015. No 18. Art. 484 [in Ukrainian].

16. On Military-Civil Administrations: Law of Ukraine of February 3, 2015 No 141-VIII. Official Gazette of Ukraine. 2015. No 17. Art. 444 [in Ukrainian].

17. On the Recognition of Certain Districts, Cities, Towns and Villages of Donetsk and Luhansk Regions as Temporarily Occupied Territories: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of March 17, 2015 No 254-VIII. Official Gazette of Ukraine. 2015. No 24. Art. 655 [in Ukrainian].

18. On the Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine “On Repelling Armed Aggression of the Russian Federation and Overcoming Its Consequences”: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of April 21, 2015 No 337-VIII. Official Gazette of Ukraine. 2015. No 34. Art. 1003 [in Ukrainian].

19. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku “Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy”: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 travnia 2015 r. № 287/2015. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2015. No. 43. Art. 1353 [in Ukrainian].

20. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 2 veresnia 2015 roku “Pro novu redaktsiiu Voiennoi doktryny Ukrainy”: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24 veresnia 2015 r. № 555/2015. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2015. No. 78. Art. 2592 [in Ukrainian].

21. Pro Zvernennia Verkhovnoi Rady Ukrainy do parlamentiv inozemnykh derzhav, parlament-skykh asamblei mizhnarodnykh orhanizatsii shchodo zasudzhennia tryvaiuchoi ahresii Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy: postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 18 liutoho 2016 r. № 1014-VIII. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2016. No. 17. Art. 681 [in Ukrainian].

22. Viina na Donbasi: realii i perspektyvy vrehuliuvannia. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Donbas.pdf (data of application: 21.07.2019) [in Ukrainian].

UDC 321.011(477)

Tsyhanov Oleh,
Doctor of Juridical Sciences, Docent,
Chief Researcher of the
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-8924-1139

NORMATIVE AND LEGAL SUPPORT OF POLICY OF UKRAINE ON THE RESTORATION OF STATE SOVEREIGNTY ON THE TEMPORARY OCCUPIED TERRITORIES OF DONBAS

The purpose of the research article is to analyze the development of Ukraine's policy on the restoration of state sovereignty in the temporarily occupied territories of Donbas, the legal and regulatory support of this strategic direction of activity of the Ukrainian state, as well as to identify ways of de-occupation of these territories and their reintegration into Ukraine.

The study of the peculiarities of the state policy of Ukraine on the settlement of the conflict in the Donbas is a complex and multi-elemental process, as it was formed in difficult, crisis conditions, as the public opinion on the events in the East of Ukraine was not always unambiguous and passed several stages in its evolution.

At the initial stage (spring-summer 2014), the aggravation of the situation in the East of Ukraine was interpreted at the official level mainly as escalation of civil conflict, “separatist”, “local” threat, while the Russian factor was diminished. At this stage, the format for “anti-terrorist operation” was chosen as the legal basis for the settlement of the situation in the Donbas.

The new military-political reality was fixed by the Minsk Protocol of September 5, 2014 and the Minsk Memorandum of September 19 of that year. The first document in a way continued the previous “peaceful” line of the Ukrainian authorities and it referred to “national inclusive dialogue”, an absolute amnesty, and mentioned the special status of local self-government in the East of Ukraine. The second document

© Tsyhanov Oleh, 2020

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2020.2\(48\).14](https://doi.org/10.36486/np.2020.2(48).14)

Issue 2(48) 2020

<http://naukaipravookhorona.com/>

dealt with military matters and was, in fact, an agreement on a temporary truce between the warring parties.

Since the beginning of 2015, there has actually been a conceptualization of the official vision by the Russian authorities of the conflict in the Donbas as armed aggression by the Russian Federation. However, the critical points are that on the one hand, for a long time, Kyiv's official position on Russian intervention in the Donbas was predominantly declarative, ascertainable, and was not reflected in the legislative plane; on the other hand, there was a shortage of complex, systematic measures which, together with the negotiation process, would have provided for active opposition and resistance to Russian aggression.

Keywords: state policy of Ukraine, normative-legal support of policy, Russian-Ukrainian armed conflict, military aggression of Russia, temporarily occupied territories of Donbas, restoration of state sovereignty.

Отримано 10.06.2020